

Cuprins

Prefață.....	XIII
Abrevieri.....	XV
Capitolul I. Elemente introductive	1
Secțiunea 1. Ce reprezintă dreptul tratatelor?	1
§1. Dreptul tratatelor – „reguli despre reguli”. Obiectul de studiu și de reglementare.....	1
§2. Unde se regăsesc normele care compun dreptul tratatelor?	2
Secțiunea a 2-a. Cutuma internațională și dreptul tratatelor.....	3
§1. Codificarea dreptului tratatelor – de ce a fost necesar un „tratat despre tratate”?	3
§2. Implicațiile naturii cutumiare a normelor din Convențiile de la Viena	6
§3. Relația dintre Convenția de la Viena din 1969 și dreptul cutumiar	8
Secțiunea a 3-a. Relevanța dreptului intern pentru dreptul tratatelor	11
§1. Dreptul intern nu reprezintă izvor de drept internațional.....	11
§2. Relevanța dreptului intern pentru chestiunea consimțământului unui stat	13
Capitolul II. Ce reprezintă un „tratat”?	15
Secțiunea 1. Definiția tratatului și elementele esențiale	15
§1. Caracterul generic al termenului	15
§2. Posibile definiții ale termenului „tratat”	16
§3. Elementele esențiale ale tratatului	20
Secțiunea a 2-a. Capacitatea de a încheia tratate	22
§1. Alte subiecte de drept internațional	23
§2. Entități ale unor state federale, entități autonome, teritorii dependente.....	24
§3. Situația în care calitatea de „stat” este disputată.....	25
§4. Situația în care calitatea de „organizație internațională” este contestată	26
Capitolul III. Distincția dintre tratate și alte categorii de documente	29
Secțiunea 1. Tratatul și actele neobligatorii din punct de vedere juridic	29
§1. Tendința din jurisprudența internațională: lipsa condițiilor de formă	29
§2. Divergențele din doctrină	32
§3. Elemente din practica României	36
3.1. Memorandumuri de înțelegere	36
3.2. Declarații politice	38
§4. Cum se configurează distincția între tratate și documentele politice neobligatorii?	42
Secțiunea a 2-a. Tratatul și contractele de stat.....	43
§1. Definiția contractelor de stat.....	43
§2. Fenomenul „internaționalizării” contractelor de stat	44
§3. Contracte de stat încheiate între subiecte de drept internațional.....	46

Capitolul IV. Etapele încheierii tratatelor (I). Negocierea	50
Secțiunea 1. Elemente prealabile	50
§1. Enumerarea etapelor	50
§2. Persoanele împuternicite să realizeze negocierea	51
§3. Deplinele puteri	53
Secțiunea a 2-a. Negocierea	57
§1. Precizări prealabile	57
1.1. Anterioritatea negocierilor	58
1.2. Buna-credință în negocieri	59
§2. Elemente practice privind negocierea	61
2.1. Fixarea obiectivelor	61
2.2. Identificarea tipologiei negocierii	63
2.3. Acțiunea unitară a delegației	64
2.4. Aspecte practice în desfășurarea negocierilor	64
Capitolul V. Etapele încheierii tratatelor (II). Adoptarea, autentificarea, exprimarea consimțământului, intrarea în vigoare	68
Secțiunea 1. Adoptarea	68
§1. Ce reprezintă adoptarea	68
§2. Unanimitate, consens, majoritate	70
Secțiunea a 2-a. Autentificarea	72
§1. Formele autentificării	72
§2. Practica „alternatului”	76
§3. Efectele autentificării	77
Secțiunea a 3-a. Exprimarea consimțământului	79
§1. Egalitatea formelor de exprimare a consimțământului	79
§2. Ratificarea, aprobarea, acceptarea	82
§3. Semnarea și schimbul instrumentelor din care este constituit tratatul	85
§4. Aderarea	87
Secțiunea a 4-a. Intrarea în vigoare	89
§1. Regula generală	89
§2. Regula reziduală	93
§3. Crearea „legăturii convenționale”	94
§4. Aplicarea imediată a prevederilor procedurale	95
Secțiunea a 5-a. Aplicarea provizorie	95
§1. Elemente generale	95
§2. Efectele aplicării provizorii	98
§3. Încetarea aplicării provizorii	100
Capitolul VI. Rezervele la tratate	102
Secțiunea 1. Ce reprezintă o rezervă?	102
§1. Definiția rezervei	102
§2. Rezervele și declarațiile interpretative	106
§3. Declarațiile condiționale	111
Secțiunea a 2-a. Condițiile privind formularea rezervelor	113
§1. Evoluția condițiilor	113
§2. Condițiile prevăzute de Convenția de la Viena	115
§3. Ce înseamnă o rezervă incompatibilă cu obiectul și scopul tratatului?	120

Secțiunea a 3-a. Acceptarea și obiecțiile la rezerve	124
Secțiunea a 4-a. Efectele rezervelor și ale obiecțiilor.....	126
§1. Efectele rezervelor acceptate	126
§2. Efectele obiecțiilor la rezerve	128
§3. Produce efecte o rezervă invalidă?	133
Secțiunea a 5-a. Retragera rezervelor și obiecțiilor	136
§1. Retragera rezervelor.....	136
§2. Retragera obiecțiilor	137
Secțiunea a 6-a. Elemente problematice cu privire la rezerve.....	138
§1. Rezervele „tardive”.....	138
§2. Posibilitatea de a se retrage și a adera din nou cu rezervă	139
Capitolul VII. Efectele tratatelor	142
Secțiunea 1. Efectele tratatelor între părți	142
§1. <i>Pacta sunt servanda</i>	142
§2. Imposibilitatea invocării dreptului intern pentru justificarea neexecutării unui tratat	144
§3. Neretroactivitatea.....	146
§4. Aplicarea teritorială	150
Secțiunea a 2-a. Efectele tratatelor față de terți.....	154
§1. Regula generală	154
§2. Regimurile obiective.....	155
§3. Constituirea unui drept	157
§4. Revocarea sau modificarea unui drept.....	159
§5. Constituirea, modificarea și revocarea unei obligații	161
Secțiunea a 3-a. Tratatul succesive.....	162
§1. Identificarea problemelor.....	162
§2. Art. 103 din Carta ONU	164
§3. Principiul <i>lex posterior derogat legi priori</i>	166
§4. Clauzele de conflict	170
§5. Incompatibilitățile între obligații în raporturile cu terții	172
Capitolul VIII. Interpretarea tratatelor	175
Secțiunea 1. Elemente introductive.....	175
§1. Importanța interpretării.....	175
§2. Principalele „dileme” referitoare la interpretare	178
Secțiunea a 2-a. Regula generală de interpretare	181
§1. Prezentarea regulii generale. Aplicarea unitară a regulilor de interpretare	181
§2. Buna-credință.....	182
§3. Înțelesul obișnuit al termenilor	184
§4. Contextul	186
§5. Obiectul și scopul tratatului	189
§6. Acordurile interpretative.....	192
§7. Practica subsecventă	194
§8. „Altă regulă pertinentă de drept internațional”	198

Secțiunea a 3-a. Mijloace complementare de interpretare.....	200
§1. Prezentarea art. 32 din Convenția de la Viena.....	200
§2. Lucrările pregătitoare	201
§3. Circumstanțele încheierii tratatului.....	204
Secțiunea a 4-a. Interpretarea tratatelor încheiate în mai multe limbi.....	205
§1. Elemente de practică. Regula generală	205
§2. Prezumția aceluiași înțeles.....	207
§3. Reconcilierea variantelor lingvistice în caz de divergență.....	208
Capitolul IX. Modificarea tratatelor.....	211
Secțiunea 1. Regula generală	211
§1. Elemente preliminare.....	211
§2. Prezentarea regulii generale.....	213
Secțiunea a 2-a. Practica în materia clauzelor de amendare.....	214
§1. Practica în cazul tratatelor bilaterale.....	214
§2. Practica în cazul tratatelor multilaterale	216
Secțiunea a 3-a. Reguli reziduale prevăzute de Convenția de la Viena din 1969	220
§1. Amendarea tratatelor multilaterale în raport cu toate statele contractante	220
§2. Amendarea tratatelor între un număr restrâns de părți.....	222
Capitolul X. Durata și încetarea tratatelor.....	225
Secțiunea 1. Elemente preliminare	225
§1. Care sunt cauzele de încetare?	225
§2. Posibilitatea încetării parțiale	227
§3. Efectele încetării	229
Secțiunea a 2-a. Încetarea în temeiul prevederilor tratatului	230
§1. Tratatate încheiate pentru durată nedeterminată cu posibilitate de denunțare	231
§2. Tacita reconducțiune.....	232
§3. Tratatatele încheiate pe durată fixă fără posibilitatea de denunțare.....	234
§4. „ <i>Sunset clauses</i> ”.....	234
Secțiunea a 3-a. Încetarea prin acordul părților.....	235
Secțiunea a 4-a. Denunțarea	238
Secțiunea a 5-a. Încheierea unui tratat asupra aceleiași materii	241
Secțiunea a 6-a. Violarea substanțială	245
§1. Elemente generale.....	245
§2. Condițiile invocării violării substanțiale.....	248
§3. Invocarea violării substanțiale în cazul tratatelor multilaterale	251
§4. Relevanța violării substanțiale pentru folosirea forței în dreptul internațional	252
Secțiunea a 7-a. Imposibilitatea de executare	254
Secțiunea a 8-a. Schimbarea fundamentală a împrejurărilor (<i>rebus sic stantibus</i>)	256
Secțiunea a 9-a. Ruperea relațiilor diplomatice sau consulare	260

Secțiunea a 10-a. Încetarea ca urmare a apariției unei norme subsecvente de <i>jus cogens</i>	262
Secțiunea a 11-a. Conflictul armat	264
Secțiunea a 12-a. Procedura în cazul încetării tratatelor	269
Capitolul XI. Nulitatea tratatelor	273
Secțiunea 1. Elemente generale privind nulitatea	273
§1. Enumerarea cauzelor. Efecte	273
§2. Procedura	275
Secțiunea a 2-a. Violarea dreptului intern referitor la competența de a încheia tratate	275
Secțiunea a 3-a. Încălcarea unei restricții privind competența de a exprima consimțământul	280
Secțiunea a 4-a. Eroarea	281
Secțiunea a 5-a. Dolul	285
Secțiunea a 6-a. Coruperea reprezentantului unui stat	286
Secțiunea a 7-a. Constrângerea reprezentantului unui stat	288
Secțiunea a 8-a. Constrângerea exercitată asupra statului cu amenințarea cu forța sau folosirea acesteia	290
Secțiunea a 9-a. Nulitatea pentru violarea unei norme de <i>jus cogens</i>	294
§1. Fundamentul teoretic	294
§2. Care sunt normele <i>jus cogens</i> ?	296
§3. „Conflict” și „derogare”	298
§4. <i>Jus cogens</i> „dincolo” de Convenția de la Viena din 1969	301
Capitolul XII. Succesiunea la tratate	303
Secțiunea 1. Elemente introductive.....	303
§1. Ce reprezintă succesiunea statelor?	303
§2. Dreptul aplicabil succesiunii la tratate.....	305
Secțiunea a 2-a. Tratatul bilaterale	307
Secțiunea a 3-a. Tratatul multilaterale	311
Secțiunea a 4-a. Situația transferului de teritorii	314
Secțiunea a 5-a. Tratatul obiective.....	316
Capitolul XIII. Elemente procedurale: depozitar, erori materiale, înregistrare	319
Secțiunea 1. Depozitarul	319
§1. Desemnare	319
§2. Imparțialitatea.....	320
§3. Funcțiile depozitarului.....	321
§4. Notificări.....	323
Secțiunea a 2-a. Corectarea erorilor	324
§1. Noțiunea de „eroare”	324
§2. Procedura de corectare a erorilor.....	327
Secțiunea a 3-a. Înregistrarea tratatelor la Secretariatul ONU	329

Capitolul XIV. Aplicarea tratatelor în dreptul intern.....	331
Secțiunea 1. De ce este importantă aplicarea tratatelor în dreptul intern?.....	331
Secțiunea a 2-a. Modele teoretice	333
§1. Monismul și dualismul	333
§2. Abordarea pragmatică prin studierea tehnicilor constituționale	335
Secțiunea a 3-a. Analiza prevederilor Constituției României	338
§1. Imaginea generală a prevederilor privind dreptul internațional.....	338
§2. Regimul general al tratatelor	340
§3. Controlul constituționalității tratatelor.....	345
§4. Tratatetele în materia drepturilor omului.....	346
Secțiunea a 4-a. Aplicarea în dreptul intern a tratatelor la care Uniunea Europeană este parte.....	351
§1. Competența Uniunii Europene de a încheia tratate.....	351
§2. Procedura încheierii tratatelor în Uniunea Europeană	355
§3. Valoarea juridică a tratatelor în dreptul Uniunii Europene.....	359
§4. Impactul dreptului european asupra tratatelor încheiate de statele membre.....	361
Capitolul XV. Legislația română privind tratatele.....	366
Secțiunea 1. Clasificarea operată de legislația română	366
§1. Consacrarea clasificării în dreptul român	366
§2. Criteriul clasificării.....	368
§3. Lipsa relevanței clasificării în dreptul internațional	371
Secțiunea a 2-a. Proceduri pentru încheierea tratatelor în legislația română.....	373
§1. Scopul legii	373
§2. Aprobarea negocierii și semnării	373
§3. Exprimarea consimțământului	375
§4. Aplicarea provizorie	381
§5. Intrarea în vigoare, modificarea și încetarea valabilității.....	382
§6. Publicarea tratatelor și a informațiilor referitoare la acestea	385
§7. Anumite tratate în domeniul militar	387
Secțiunea a 3-a. Procedura în cadrul tratatelor „mixte”	389
§1. Necesitatea unei reglementări separate.....	389
§2. Principalele prevederi ale Legii nr. 276/2011.....	392
Anexe	395
Anexa 1. Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor între state.....	395
Anexa 2. Legea nr. 590/2003 privind tratatele.....	415
Anexa 3. Legea nr. 276/2011 privind procedura prin care România devine parte la tratatele încheiate între Uniunea Europeană și statele membre, pe de o parte, și state terțe sau organizații internaționale, pe de altă parte	431
Anexa 4. Acte neobligatorii din punct de vedere juridic	434
4.a. Declarația politică a Președintelui României, Traian Băsescu și a Președintelui Ucrainei, Viktor Iușcenko.....	434
4b. Declarația comună privind Parteneriatul strategic pentru secolul XXI între România și Statele Unite ale Americii	436

Anexa 5. Instrument de depline puteri pentru semnarea unui tratat bilateral.....	439
Anexa 6. Instrument de ratificare.....	440
Anexa 7. Notificare privind îndeplinirea procedurilor interne necesare pentru intrarea în vigoare a unui tratat.....	441
Anexa 8. Protocol privind schimbul instrumentelor de ratificare	442
Bibliografie	443